

Simrishamns kommun

De öppna och svagt böljande odlingsbygderna i det sydöstkånska slättlandskapet övergår norrut i det östra backlandskapets mer kuperade och skogrika mellanbygder. I söder består berggrunden av sand- och kalksten, som överlagras av bördig kalkhaltig morän. I norr finns urberg med mindre näringsrik morän och omfattande isälvsavlagringar. Kommunen har en lång kust mot Östersjön med både sandstrand, urbergsklippor och Sandstenshällar i strandlinjen.

Vattendragen är små och många. Slättåarna är i rätt hög grad påverkade av reglering och föroreningar, medan backlandskapets vattendrag ofta har en mycket hög vattenkvalitet och är relativt opåverkade. I kommunen finns bara en större sjö, Gyllebosjön, men förekomsten av småvatten är ganska omfattande i backlandskapet.

Slätten är till största delen uppodlad och det finns inte många naturområden kvar. De få återstående har dock ett mycket rikt växt- och djurliv tack vare gynnsamma markförhållanden. Backlandskapet är mer omväxlande med en hel del bokskogar och naturbetesmarker. Den i Sverige mycket sällsynta sandstämpan har sin huvudsakliga utbredning i den norra delen av backlandskapet. Flera för länet sällsynta arter, som t ex hasselmus, långbensgroda och lövgroda, har sin huvudsakliga utbredning i Simrishamns kommun. Här finns en stor mängd fornlämningar, främst i form av gravar, som berättar om ett tidigt koloniserat område. Kyrkor och byar ligger förhållandevis tätt, i synnerhet i söder. Många storskaliga och välbevarade gods- och slottsmiljöer finns också i söder, medan den norra delen av kommunen uppvisar ett småskaligare mönster med främst bystrukturer.

I samband med att järnvägen byggdes, etablerades en del småindustrier för förädling av traktens råvaror och järnvägssamhällen växte fram vid stationerna. Ett karaktärsdrag är äppelodlingen i den norra delen av kommunen. Kusttrakterna är i hög grad präglade av det fiske som bedrivits här sedan stenåldern och längs kusten har en lång rad av fiskelägen vuxit fram.

1 Mälarhusen – Skillinge

Ett stort kustavsnitt med höga natur- och kulturmiljövärden. Kustremsan har varit utmarker till byarna inåt land. Ömahusens samhälle har vuxit fram tack vare de goda fiskemöjligheterna i havet. I sen tid har en utbredd fritidsbebyggelse utvecklats, då området har goda rekreativsmöjligheter. Området indelas i flera delområden.

1a Mälarhusen (N2)

Unikt sanddynsområde med en speciell flora och fauna.

Beskrivning:

Sanddynsområdena vid Sandhammaren och Mälarhusen har ursprungligen varit mer eller mindre bundna av ekskog, så som det fortfarande är inom vissa delar av Sandhammaren i Malmöhus län.

Efter skogsskövling uppstod en kraftig sandflykt på 1700-talet. Under 1800-talet bands sanden i större delen av området med hjälp av tallplanteringar. Vid Mälarhusen har ett sanddynsområde lämnats skogsfritt, där de mäktiga dynerna nödortfikt binds av sandgräs och rishedsvegetation.

Källor: 1, 7.

Bibehållande av värden.

Ingen ny bebyggelse bör tillåtas. Bibehåll vegetationen på de öppna sanddynerna. Eventuellt aktiva åtgärder för att förhindra ytterligare spontan föryngring av tall.

1b Mälarhusen – Skillinge (N3)

Kust- och strandområde av stort natur- och kulturvärde.

Beskrivning.

Kustpartiet mellan Mälarhusen och Skillinge är flackt och långgrund med sandstrand i söder och en mer stenig strand i norr. I söder har tall planterats längs kusten för att binda sanden, medan strandområdena i norr är mer öppna med åkermark innanför. Vid Långören finns en öppen, svagt kuperad strandhed. Stranden, som är stenig och långgrund, övergår i heden i ett smalt bälte med en högre strandvegetation. Här finns bl.a. borsttåtelhed och rikligt med sandlilja.

Källor: 1, 7, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Ny bebyggelse bör tillåtas restriktivt och anpassas till befintlig bebyggelse. Inga nya skogsplanteringar bör ske. Beteshävderna bör återupptas på strandheden vid Långören.

2 Skillinge – Simris strandäng

Ett stort kustavsnitt med höga natur- och kulturmiljövärden. De välbevarade strandängarna har lång kontinuitet som betesmark. Strandängarna, liksom de många fömlämningarna, visar på ett växelspel mellan människa och natur under flera tusen år. Tre äldre fiskelägen finns inom området, vilka har vuxit fram tack vare de goda fiskemöjligheterna i havet. Området består av flera delområden.

2a Skillinge – Brantevik (K, N2)

Kustområde med för länet unika förhållanden såsom värdefulla fornlämningar, fiskelägen m.m.

Beskrivning.

Kustlandet har under alla tider varit ett attraktivt bosättningsområde med tillgång till både jordbruksmark och havets resurser.

Vid kusten går berggrunden i dagen på flera ställen och de geologiska värdena är stora.

Vid Gislövshammar finns spår efter kvarstensbrytning, som var särskilt omfattande vid slutet av 1800-talet. Även andra delar av kuststräckan har geologiskt intressanta bildningar.

Källor: 1, 4–8, 10–12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt och intensifierad hävd av strandängarna. Ny bebyggelse bör tillåtas restriktivt och anpassas till befintlig bebyggelse. Landskapet bibehålls öppet.

2b Kusten mellan Skillinge och Simrishamn (N2)

Stora biologiska och rekreativa värden i de kustnära havsområdena. Värdefulla geomorfologiska bildningar i strandområdet. Naturbetesmarker med karakteristisk strandängsflora och flera hotade arter.

Beskrivning.

Mellan Skillinge och Branteviks hamnar ligger vackra strandpartier med strandängar, hällar samt steniga och grusiga stränder. Betesmarkerna längst i norr är bäst bevarade med en fin torrängsvegetation. Här finns bl.a. sällsynta groddjur. Brantevik är en bra lokal för studier av sträckfåglar under vår och höst. På hällarna utmed strandkanten finns många tydliga böljeslagsmärken.

Källor: 1, 7, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd utan kvävegödsling.

2c Simris strandäng (N1, K)

Ett av bebyggelse och uppodling tämligen opåverkat strandområde med flera olika vegetationstyper och flera hotade och sällsynta arter. Delvis naturreservat.

Beskrivning.

Söder om Simrishamn finns strandängar och rikkärr, som troligen har varit utmarker. Marken är terrasserad av en serie strandvallar, som bildats under inlandsisens avsmältning. På flera ställen går de underkambriska sandstenshällarna i dagen. I området finns flera hällristningar. På de blottade hällarna finns också mönster i form av nordsydliga räfflor. Dessa anses vara spår av isskjutningar mot en havsstrand i ett strängt, kanske arktiskt klimat under äldre kambrium. Berget överlagras av sandstensmorän och glacialfluvialgrus.

Spridda dungar med främst ask men även sötkörbär, asp, rönn och skogsalm påträffas i området.

Omfattande buskbestånd finns främst på torrare partier och stora delar av strandängarna håller på att växa igen. Fältskiktet består av torrängsvegetation på strandvallarnas höjdparter med kalkkärr i svackorna. Här växer bl.a. klöverört, majviva, tätört och näbbstarr.

Källor: 1, 7, 12, 16 a.

Bibehållande av värden.

Fortsatt och intensifierad hävd utan kvävegödsling. Röjning av buskrika partier.

3 Borrby backe (N3)

Geomorfologiska värden och betesmark i helåkersbygd med rekreativa värden.

Beskrivning.

Området utgör en del av en längre ås, som här har karaktären av getryggsås. Åsen förgrenar sig på några ställen och ett åsnät i mindre skala har bildats. Sänkorna är ofta fuktiga och i en av dem finns en mindre vattensamling.

Källa: 14.

Bibehållande av värden.

Ingen täktverksamhet, fortsatt bete och tillgänglighet för friluftslivet.

4 Glimmingehus (K, N3)

Öppet odlingslandskap med lång historisk kontinuitet, geovetenskapliga värden, fornlämningar och välhövade betesmarker.

Beskrivning.

Glimmingehus borg ligger i ett svagt kuperat odlingslandskap med öppna fält och ålderdomliga betesmarker sydväst om Simrishamn. Förhistoriska fynd och en stor gravhög från bronsåldern vid Bolshögs kyrka vittnar om att området tidigt odlades upp. Glimmingehus är en av de bäst bevarade medeltidsborgarna i landet och dominerar genom sin storlek och fria läge det öppna odlingslandskapet. Av betydelse för miljön är också fornlämningarna och de öppna odlings- och betesmarkerna. Glimmingehus uppfördes centralt inom ett högproduktivt jordbruksområde och dess primära funktion var att kontrollera och försvara omlandet. Vanligen anses att Glimmingehus byggdes 1499–1506, men det finns olika belägg för att borgen kan vara äldre. Den byggdes som ett rektangulärt stenhus i fyra våningar med sadeltak och trappstengavlar. Omgivningarna var sank och borgen placerades på en holme med en vallgrav runtom. På borgholmen finns ytterligare tre byggnader från 1600–1800-talen, som tillsammans med borgen bildar en fyrårigad gård. Norr om anläggningen finns en park. Bolshögs kyrka, som präglas av en ombyggnad på 1860-talet, ligger tillsammans med ett fåtal hus på den gamla bytomten omgivna av vidsträckta fält. Väster om Glimmingehus löper Vallbyåsen invid Lunnasjöbäckens dalgång. Rullstensåsen är inte sammanhängande utan består av ett antal kortare avsnitt, som varierar i höjd mellan 4 och 12 m. Åsen ligger nere i en dalgång, där det finns ett väl hävdad beteslandskap.

Källor: 4–8, 11, 14, 15.

Bibehållande av värden.

Ny bebyggelse bör inte tillåtas. Nuvarande markanvändning bibehålls liksom öppenheten i landskapet. Viktiga natur- och kulturelement får fortsatt skötsel. Ingen täktverksamhet bör tillåtas. Landskapsbilden bibehålls.

5 Östra Nöbbelöv och Gislöv.

De tre byarna Glimminge, Gislöv och Östra Nöbbelöv samt deras omgivningar har en välbevarad karaktär med äldre bebyggelse, naturbetesmarker och lundar. På vissa av byarnas gamla utmarker går berget i dagen och har därför inte kunnat odlas upp. Här finns ett direkt samband mellan bykärna och utmark, trots att de skiljs åt av dagens stora åkrar.

5a Gislövsstjärna, Glimmingehallar, Glimminge by och gård (N2, K)

Naturbetesmarker och rika ädellövlundar, vilka är sällsynta naturtyper i sydöstra Skånes slättbygd. Bymiljö och plattgård med delvis välbevarad bebyggelsestruktur.

Beskrivning.

Mitt på slätten, strax väster om Gislöv, finns ett större naturområde med naturbetesmarker och rika ädellövlundar. Området ligger invid en isolerad urbergshorst med tunt jordlager. Större delen upptas av betesmarker med torrängar och hällmarksvegetation. Här förekommer enstaka träd och buskar, främst nypon, hagtorn och fläder. I söder finns två skogspartier med ek -hasselskog av stort värde.

I området finns också flera spår av stenbrytning. Lunkabergs stenbrott är av stort geologiskt intresse, då det i de understa delarna av sandstenen finns s.k. arkos, som ligger på urberget. (Arkos = sandsten som innehåller mer än en fjärdedels fältspat, vilket ger stenen en rosa färg.)

Källor: 1, 11, 12, 15, 17.

Bibehållande av värden.

Fortsatt beteshävd utan gödsling och bibehållen kontinuitet i lundmiljön. Bebyggelsestrukturen bibehålls intakt.

6 Östra Nöbbelöv öster (N2)

Betesmark med flera hotade och sällsynta växtarter.

Beskrivning.

Strax öster om Östra Nöbbelöv ligger en liten betesmark, som är omgiven av ett flackt åkerlandskap. Träd- och buskskikt saknas så när som på några björkar. Vegetationen domineras av kalkfuktäng med bl.a. majviva, hirsstarr, ängsnyckel, majnyckel, slankstarr, hundstarr, näbbstarr, ängsskära och darrgräs.

Källor: 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt beteshävd utan dikning eller kvävegödsling.

8 Östra Herrestad – Gärsnäs slott (K, N3)

Välbevarade slotts- och bymiljöer. Naturområde i helåkersbygd.

Beskrivning.

Gärsnäs ligger vid Tommarpsån och landskapet domineras av betesmarker, stora åkrar, alléer och gamla skogsdungar. Dungarna består av flerhundraåriga bokar och almar med ekar som inslag. Här finns också en rik fauna i de gamla träden.

Källor: 4, 5, 11, 15, 16.

Bibehållande av värden.

Ny bebyggelse bör tillåtas restriktivt och anpassas till befintlig bebyggelse. Nuvarande markanvändning bör bibehållas. De viktiga natur- och kulturelementen bör få fortsatt skötsel.

9 Östra Tommarp – Tommarpsån

Tommarpsåns rinnande vatten och de bördiga jordarna däromkring var tidigt förutsättning för bosättning i området.

9b Tommarpsån (N3)

Regionens enda kvarvarande slättå med ett bitvis naturligt lopp.

Beskrivning.

Tommarpsån är en slingrande slättå med fuktängar och betade ådalskanter på några ställen. I ån finns ett rikt växt- och djurliv med bl.a. vandrande öring. Ån utgör en viktig spridningskorridor i landskapet för en rad arter, samtidigt som dess slingrande lopp har en naturligt renande effekt på näringsämnen.

Landskapsbilden vid dalgången är värdefull och ett viktigt inslag i helåkersbygden. Källa: 16.

Bibehållande av värden.

Inga ingrepp som reglerar vattenflödet bör tillåtas. Restaurering av naturmiljöer längs ån.

9c Backamossen (N3)

Naturområde i helåkersbygd med geologiska och botaniska värden.

Beskrivning.

Området består av en markant kulle med betesmarker och ett intilliggande kärr. Kullen är en del av en ryggbildning, som anses utgöra en bit av Hörupsåsen. Denna fortsätter ända bort till Malmöhus län. Genom området rinner Kippabäcken, som ansluter till Tommarpsån.

Källa: 16.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd av betesmarkerna. Ingen täktverksamhet eller ytterligare påverkan av vattendraget bör tillåtas.

10 Gladsax

Det uppodlade landskapet vid Gladsax är idag en utpräglad slättbygd, som bara avbryts av bebyggelsemiljöerna och vissa områden med impediment och betesmarker. En klar anknytning finns till byns gamla utmark vid Bäckhalladalen, som har mycket höga natur- och kulturhistoriska värden.

10b Julieberg – Lilla Enet (N3, K)

Småskaligt kulturlandskap med äldre prägel. Geovetenskapliga värden.

Beskrivning.

Vid Lilla Enet finns ett småskaligt odlingslandskap med stengården och blockrika hagar. Förkastningsbranten Impan har stort geologiskt värde i sig, men här finns även rester efter gruvbrytning, där man kan finna bl.a. flusspat.

Källor: 11, 17.

Bibehållande av värden.

Bebyggelsestruktur och småskalighet bevaras.

10c Järrestadsristningen (K, N3)

Skånes figurrikaste hällristning i naturbetesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning.

Söder om Gladsaxgården finns en öppen hagmark på en liten kulle i den svagt kuperade helåkersbygden. Det tunna jordlagret kring hållarna utgörs huvudsakligen av morän. Trädsikt saknas, men enstaka hagtoms- och slånbuskar finns. Fältskiktet består av gräshed och torräng av hållmarkstyp med arter som prästkrage, puktöme, jordtistel, knägräs och darrgräs.

Källor: 4, 5, 6, 8, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd utan kvävepåverkan. Landskapet runt hällristningen bibehålls öppet.

12 Kusten mellan Simrishamn och Rörums strand

Omväxlande kustområde med stora naturvärden och stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. Här finns flera sällsynta naturtyper och hotade arter. Baskemölla och Vik är välbevarade fiskelägen med höga kulturhistoriska värden, som speglar förhållandet till havet och kustzonen. Kusten kan indelas i flera delområden.

12a Vårhallarna (N2)

Hotade naturtyper och fauna.

Beskrivning.

Söder om Vårhallarna finns sandfält med en speciell fauna. I sanden lever en evertebratfauna som anses unik. Vid Vårhallarna övergår sandstranden i sandstenskust. Här förekommer underkambrisk fossil, böljeslagsmärken i stenarna och spår av artesiska fenomen från kambrisk tid. I den norra delen finns buskklädda betesmarker. De kustnära havsområdena är av stort värde för fiskreproduktionen och friluftslivet.

Källor: 1, 7.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd av betesmarkerna och inga ingrepp i strandmiljön.

12b Baskemölla (K, N2)

Välbevarat fiskeläge med medeltida anor. Geovetenskapliga värden.

Beskrivning. Baskemölla är känt sedan 1500-talet och är både bondby och fiskeläge. Kusten utsätts för naturliga erosionsprocesser, som transporterar om strandmaterialet.

Källor: 4, 6, 7, 8.

Bibehållande av värden.

Miljön i fiskeläget bör bibehållas och ny bebyggelse tillåtas restriktivt och anpassas till befintlig tradition. De naturliga strandprocesserna bevaras.

12c Kusten mellan Tjörnedala och Viks strandängar (K, N2)

Varierat strandområde med stora biologiska värden och en välbevarad äldre bondgård.

Beskrivning.

Den branta sluttningen mot havet täcks av en ek- hassellund. Alskogen är kraftigt utvecklad inom fuktigare partier. Vid den blockiga stranden går sandstenshällarna i dagen. I sandstenen finns en märklig cirkulär bildning kallad "Prästens badkar" (se bild s 17). Även i övrigt är den blottade sandstenen söder om Vik geologiskt intressant. Området är känt för sina botaniska värden allt sedan Linné beskrev den som "en av de skönaste lundar jag sett i riket. Söder om Vik finns strandängar med många hällkar, som hyser en intressant och hotad groddjursfauna.

Källor: 1, 7, 8.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd av betesmarkerna och inga ingrepp i strandmiljön.

12d Kusten mellan Vik och Rörumsstrand (N2, N3)

Strandområde med naturliga strandprocesser och stora biologiska värden.

Beskrivning.

Rörums södra å rinner genom jordbruksmarker och kantas av alridåer. Kusten består av en relativt smal strandremsa, som är utsatt för erosion. Därefter kommer några smala betesmarker och skogsdungar, innan jordbruksmarken och fruktodlingarna tar vid.

Källa: 7.

Bibehållande av värden.

Inga ingrepp i strandmiljön genom bebyggelse, täktverksamhet etc.

13 Bäckhalladalen

Innanför kusten vid Bäckhalladalen och Gladsax hallar går sandstenen i dagen. Området utgjorde i äldre tider en utmark till kringliggande byar, t ex Gladsax. Trots att modernt odlade fält skiljer byarna från utmarken, finns ett historiskt beroende och samband mellan områdena.

13a Bäckhalladalen (N1)

Ett av länets finaste utmarker med en mycket rik flora och fauna. Viktig lokal för lövgrodan.

Större delen av området är naturreservat.

Beskrivning.

Bäckhalladalen är ett mycket stort, välhävdad och omväxlande gammalt utmarkslandskap med världsunika geomorfologiska landformer och en synnerligen artrik flora och fauna. Nordväst om Simrishamn finns ett större område, där sandstenen ligger ytligt eller går i dagen. Topografin är omväxlande med vattenfyllda sänkor, sprickdalar och mer plana områden. Vegetationen är till största delen gräshed på grund jordmån. Här finns buskage av en, slån, hagtorn och rosor, som på vissa ställen är täta. På ostslutningen lyser harriset intensivt under försommaren. I de centrala delarna finns björkskog och granplanteringar. Bäckhalladalen är rik på småvatten, där bl.a. lövgroda förekommer. Flera fornlämningar finns i området och över 250 kärlväxter har noterats. Här finns gräshed med inslag av hållmarker, men även några öppna kärr och fuktängar. I den norra delen finns stora arealer kalkfuktäng med näbbstarr, majviva, småvänderot, tätört, gräsull, orkidéer m.m. Området var en utmark till Gladsax by i äldre tider och större delen betades under 1700-talet enligt äldre lantmäteriakter.

Källor: 1, 7, 12, 15, 16.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd utan gödsling och återkommande röjningar. Sambandet mellan by och utmark är viktigt att beakta.

13b Gladsax hallar (N3)

Sällsynta naturtyper och arter samt geovetenskapliga värden. Del av området är naturreservat.

Beskrivning.

Området är beläget på sedimentär berggrund av underkambrisk sandsten, som är ca 570 miljoner år gammal. I området finns bl.a. förkastningszoner, som övergår i åsavlagringar med glacialfluviala dräneringskanaler i form av dalgångar. På berghällarna finns rikligt med spår efter vindslipning, glacial påverkan och frostsprängning. Sandstenen, som delvis är fossilbärande, genomkorsas av diabasgångar i områdets östra del.

I ett mindre område förekommer mycket unika spår efter froströrelser i marken i form av stengropar och ringar. Vid Tobisborgs stenbrott syns vackra böljeslagsmärken i berget. I den sydöstra delen finns även förmodade spår efter äldre strandlinjer. Gladsax hallar utgör ett nyckelområde för tolkning av olika isrörelser. Norra delen av området är variationsrik med omväxlande betesmarker, lövskogsdungar och granplanteringar. Här finns bl.a. flera dammar, som hyser en hotad grodffauna.

Källor: 7, 15, 16.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd av betesmarkerna och ingen täktverksamhet.

14 Örnaberga (K, N3)

Väl samlad, mindre by i ett värdefullt småskaligt kulturlandskap, som även har stora biologiska värden.

Beskrivning.

Området utgörs av ett omväxlande odlingslandskap med många dungar av ädellövträd, alléer och solitärträd. Variationen i topografin förstärks av de förhållandevis mäktiga grusavlagringar, som finns här

Källor: 11, 14, 15.

Bibehållande av värden.

Med hänsyn till bymiljön bör all nybyggnation anpassas till befintlig tradition. Småskaligheten och de äldre träden bör bevaras.

15 Komstad (N3)

Område med betesmarker och dammar, som är baslokaler för lövgrodan.

Beskrivning.

Söder om vägen mellan Komstad och Östra Vemmerlöv ligger ett betes- och våtmarksområde, som är baslokal för lövgrodan.

Källa: 17.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd och ingen påverkan på dammarna.

16 Listarum (N3)

Omväxlande kulturlandskap kring Listarumsåsen med bl.a. artrika och variationsrika naturbetesmarker med en skyddsvärd flora.

Beskrivning.

Listarumsåsen är ett markant inslag i landskapet på gränsen till Tomelilla kommun. Åsen fortsätter på andra sidan kommungränsen. Här finns flera gamla stenbrott med stora geovetenskapliga värden. I områdets norra del finns en naturbetesmark på svagt sluttande mark, som utgör en del av en större betesmark. Solitära buskar av en, hassel, nypon och slån växer i hela området. Fältskiktet domineras av gräshed av olika fuktighet med arter som solvända, ängsskära, svinrot, backsilja, jungfrulin och krypvide.

Källor: 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd utan kvävegödsling och dikning.

17 Hivlegården (N2)

Område med en tämligen stor naturbetesmark och flera skyddsvärda arter.

Beskrivning.

I det flacka åkerlandskapet vid Hivlegården ligger en naturbetesmark omgiven av stengården. Jordarterna domineras av sandigmoig morän med hög blockighet i de västra delarna. Vegetationen består till större delen av gräshed med inslag av artrik friskäng och fuktäng. I trädsiktet växer solitära granar, tallar, ekar och körsbärsträd. Buskskiktet är i vissa delar tätt, i andra glest. Fältskiktet i de centrala delarna utgörs av rödvenhedsvegetation, som är opåverkad av kvävegödsling. Här finns arter som majviva, ängsskära, ängsvädd, slankstarr, svinrot och ängshavre. I områdets dammar finns också en viktig baslokal för lövgrodan.

Källor: 12, 15, 16.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd med viss röjning och ingen kvävegödsling. Ingen negativ påverkan på groddammarna.

18 Gyllebo

Kring Gyllebosjön finns ett stort sammanhängande område med höga natur- och kulturvärden. Slottsmiljön och landskapet speglar en typisk storgård på gränsen mellan central- och marginalbygd. Landskapet, som är präglat av storgodsdriften, är relativt storskaligt med stora sammanhängande betesmarker och lövskogar.

18a Gyllebo fälad, sjö och slottsmiljö (K, N1)

En av länets värdefullaste naturbetesmarker. Sjö med unika limnologiska förhållanden omgiven av mycket värdefulla ädellövskogar. Borgruin och slottsmiljö i klassiskt läge, som åskådliggör en sätesgårds framväxt.

Beskrivning.

Gyllebosjön är den största insjön på Österlen. Den är limnologiskt intressant och omges av omväxlande ängsskogar av bok och avenbok med inslag av andra ädla trädslag. Norr om sjön löper en markant ås, som fortsätter in i Tomelilla kommun. Fågellivet är rikt i skogarna, som också har en mycket rik flora med kalkgynnade arter. Betesmarken är svagt kuperad med ett stort fuktängs- och kärrområde i de centrala delarna. Berggrunden består av kambrisk sandsten och jordarterna domineras av sandigmoig morän. Bitvis förekommer även isälvsmaterial som morängrovlera och sand.

Området är till största delen helt öppet, men spridda buskar av främst hagtorn, slån, fläder och nypon förekommer. På en udde i Gyllebosjön ligger Gyllebo slott.

Källor: 1, 4–7, 11, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt beteshävd utan gödselpåverkan. Uppförande av ny bebyggelse bör inte medges i anslutning till slottsmiljön. Den skogliga kontinuiteten bibehålls med bevarande av äldre och döda träd.

18b Listarumsåsen (N3)

Geomorfologiska och biologiska värden.

Beskrivning.

Området utgörs av en del i ett större åssystem, som sträcker sig närmare en mil i öst–västlig riktning norr om Smedstorp. Åsen, som inte har utsatts för några större ingrepp, är geomorfologiskt värdefull och täcks till största delen av ädellövskog. Området utgör en viktig spridningskorridor i landskapet för växter och djur.

Källor: 1, 7.

Bibehållande av värden.

Inga täktingrepp bör tillåtas.

18 c Landskapet öster om Gyllebo (N3)

Variert landskap med sällsynta naturtyper och hotade arter.

Beskrivning.

Söder och öster om Gyllebosjön finns ett varierat landskap med betesmarker, lövskogsdungar, småvatten och kärr omväxlande med åkermark. I flera av dammarna förekommer lövgrödar.

Källor: 7, 12, 17.

Bibehållande av värden.

Bevara variationen i landskapet med spridningskorridorer och småvatten.

19 Rörums by och backar (K, N2)

Väl samlad och bevarad bymiljö. Stort naturbetesområde med artrika torrängar. Värdefullt vattendrag som kantas av gammal ädellövskog. Delvis naturreservat.

Beskrivning.

Hela landskapet visar på ett tydligt historiskt samband mellan människan, hennes betesdjur och omgivande miljö. Det storslagna och böljande landskapet vid Rörum är huvudsakligen uppbyggt av isälvsavlagrat material, mestadels sand och finare fraktioner. De mjuka kullarna, som till största delen består av betesmarker, är präglade av människans betesdjur och av periodvis återkommande åkerbruk under århundradena. Landskapet söder om Rörum består av starkt kuperade betesbackar kring Rörums södra å. I ån finns vattenfall med skärningar i den kambriska sandstenen. Den slingrande åströmfåran kantas av alridåer i de nedre delarna och av bokskog i de övre.

Vattenkvamen Sträntemölla är känd från 1300-talet. Dess välbevarade byggnader är uppförda på 1700- och 1800-talen i tegel, korsvirke och gråsten. Uppströms Sträntemölla finns uppdämda vattenfall vid Forsemölla. Här häckar både forsärla och strömstare. Marken är belägen på ett större område med issjösediment, mest grovmo som i de västra delarna är blockrik. Vid Lerhögarna i väster tar sandigmoig morän vid och öster om ån finns ett mindre parti med glacial fingera. Markerna är öppna med spridda trädgångar med bl.a. tall, ek, bok, björk och al. I buskskiktet förekommer en, hagtorn och nypon, bitvis ganska rikligt.

Källor: 1, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Ny bebyggelse i Rörum bör anpassas till befintlig tradition. Miljön och landskapet runt Sträntemölla bör bibehållas intakt. Fortsatt hävd utan kvävepåverkan på betesmarkerna.

20 Dälperöd – Älmhult (N2, N3)

Unika ädellövskogsområden i olika successionsstadier med en rik fauna och flora.

Beskrivning.

Mellan Älmhult och riksväg 10 finns ett större sammanhängande ädellövskogsområde, där boken dominerar. Området utgörs till största delen av gamla ängs- och hagmarker, som till stor del lämnats att växa igen, medan mindre partier fortfarande betas. Ett mer öppet landskap finns kring byn Älmhult. Detta är ett viktigt område för både lövgroda och långbensgroda. Väster om gården Dälperöd finns en gammal ädellövskog med ett stort inslag av gamla ekar och bokar samt en rik markvegetation. Här finns en stor tillgång på död ved. Området utgörs av igenvuxen fodermark, som under lång tid fått växa igen.

Källa: 16.

Bibehållande av värden.

Naturvårdsanpassat skogsbruk. Bevara småskaligheten.

21 Stenshuvud

Höjdsträckningen mellan Stenshuvud och Södra Mellby är ett välbevarat kulturlandskap, som visar tydliga spår av hur människan har brukat detta landskap under flera tusen år.

21a Stenshuvud (N1, N2, K)

Unikt område med stora geologiska, botaniska, faunistiska och kulturhistoriska värden. Flera hotade arter. En av Skånes få forborgar. Nationalpark.

Beskrivning.

Det mäktiga restberget Stenshuvud utgör ett mycket markant inslag längs kusten. Huvudet reser sig 97 m över havet och bjuder på en fantastisk utsikt över landskapet och Hanöbukten. Väster om huvudet höjer sig landskapet kraftigt. Sluttningarna är klädda med bok, avenbok och ekskog, som har en rik flora och fauna. Söderut breder betesmarker ut sig med sandhed närmast havet och hagmarker inåt land. Närmare huvudet finns kalkfuktängar med en mycket rik flora. Väster därom ligger ett alkärr med väl utvecklade socklar, där man bl.a. kan träffa på långbensgroda. Stenshuvud är mycket artrikt och hyser en rad sällsynta växter och djur. Bland dessa kan nämnas hasselmus, lövgroda, hasselsnok, mullvadssyrsa och sandödlor samt stor sandlilja, glansbräken och svartbräken. Artrikedomen beror på att det finns många utvecklingsstadier mellan skog och öppna betesmarker. Inte minst brynen av lövbuskar i olika successionsstadier bidrar till artrikedomen.

Vid Nygård finns ädellövskog och betesmarker med en rik fauna och flora. Ek och hassel dominerar med inslag av andra ädellövträd. Vid Tångdala finns ädellövskog i anslutning till Rörums norra å. Avenbok, ek och hassel är vanliga och på fuktigare partier växer ask och al. Området hyser en mycket rik fauna och flora.

Källor: 1, 7, 15, 16 c, 17.

Bibehållande av värden.

Följ skötselplanen för nationalparken.

21 b Södra Mellby (N3)

Sällsynta naturtyper i ett varierande kulturlandskap.

Beskrivning.

Söder om Södra Mellby finns en dalgång med betesmarker, alsumpskog och dungar av ädellövskog. I sluttningarna finns källor, där kalkrikt vatten kommer fram och ger upphov till en mycket rik flora. **Källor:** 1, 12.

Bibehållande av värden.

Fortsatt och intensifierad hävd.

21c Lilla Stenshuvud (N2)

Variationsrika hagmarker och ädellövskog med stora värden norr om Stenshuvuds nationalpark.

Beskrivning. På sluttningarna norr om Stenshuvud finns ädellövskog, skogsbeten och hagmarker med en mycket rik markvegetation. Många ängsarter finns kvar från ett tidigare öppnare landskap. Trädskiktet är omväxlande med avenbok, ek och ask som dominerande trädslag. Stranden består av sand med inslag av stenar och block. Mellan stranden och den skogklädda sluttningen finns stora fruktodlingar. I sluttningen finns flera strandvallar, som berättar om havets olika nivåer efter inlandsisen.

Källor: 1, 16.

Bibehållande av värden.

Naturvårdsanpassat skogsbruk och fortsatt hävd av hagmarkerna.

22 Ängalund (N3)

Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning.

Väster om Åkarp ligger en liten enefälad på flack mark strax nedanför Linderödsåsens nordostsluttning. Området gränsar i sydväst till en fruktodling, i sydost och nordväst till lövskogspartier och i nordost till åker. I trädsiktet växer enstaka tallar och ekar. Det glesa buskskiktet utgörs av en, nypon och björnbär. Fältskiktet består av tuvig gräshed med inslag av fuktäng. Här växer rikligt med darrgräs och knägräs med inslag av jordtistel, vårbrodd, stagg, ljung, blåbär och ängsvädd.

Källa: 12.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd utan kvävepåverkan.

23 Getingemossen – Attusa (N3)

Våtmarksområde med stora biologiska värden. Naturbetesmark med lång hävdkontinuitet.

Beskrivning.

Getingemossen är ett större kärrområde, som påverkats kraftigt av torvtäkt och utdikning. Trots detta hyser området en intressant flora i torvgravarna och utgör en viktig miljö för faunan i området. Söder om Getingemossen vid Attusa ligger en liten öppen betesmark med en mindre dunge av gran, björk, och ek. I buskskiktet förekommer solitära enar. Fältskiktet består av gräshed med bl.a. stagg, knägräs, stenmåra, ljung, blåbär och lingon. I de fuktigare delarna förekommer tuvtätelfuktäng och öppet kärr. **Källor:** 2, 12.

Bibehållande av värden.

Inga ingrepp i våtmarken och fortsatt hävd utan kvävegödsling inom betesmarken.

24 Varbergs mosse (N3)

En av de få större kvarvarande våtmarkerna söder om Linderödsåsen.

Beskrivning.

Varbergs mosse är ett större kärrområde med en viss påverkan av dikning. Området har stor betydelse för faunan i området.

Källa: 2.

Bibehållande av värden.

Inga ytterligare ingrepp i våtmarken.

25 Axlahult (N3)

Naturbetesmark med ovanliga och artrika naturtyper.

Beskrivning.

Denna utmarksrest, som ligger i skogsbygderna mellan Eljaröd och Vitaby, består både av en enefälad och av öppen fuktig mark i en sänka. Floran är rik med bl.a. svinrot, granspira, blåttåtel, borsttåg, ljung, blåbär och lingon.

Källor: 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd utan kvävegödsling.

26 Nores backar (N3)

Äldre bokskog med en del död ved.

Beskrivning.

På Hjälmärödshöjdens nordsluttning strax sydväst om Vitaby ligger en äldre bokskog omgiven av åkermark och granplantering. I bokskogssluttningen finns en del döda stammar och stubbar av värde för den lägre faunan.

Källa: I 6.

Bibehållande av värden.

Bevara den skogliga kontinuiteten.

27 Mellby (N3)

Omväxlande landskap med biologiska värden.

Beskrivning.

Väster om Kivik finns ett varierande landskap på sluttningen med lövskogar, små betesmarker, kärr och barrplanteringar. Området har en rik flora i de nedre delarna.

Källa: I 6.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd av betesmarkerna. Variationen av naturtyper bevaras.

28 Kusten mellan Kivik och Haväng

De kuperade och sandrika strandbackarna är präglade av långvarigt bete. De många kulturlämningarna från en mängd olika perioder under flera tusen år visar att det har funnits rika förutsättningar till försörjning i denna kusttrakt.

28b Marknadsplatsen (N1, K)

Sandstäpp med rik förekomst av sandlilja och sandvedel, vilket ger området ett mycket högt bevarandevärde.

Beskrivning.

Sedan början av 1800-talet har Kiviks marknad hållits på det öppna området norr om samhället. Det öppna och relativt kuperade sandiga området mellan Kivik och Vitemölla sluttar i öster brant ned mot havet. Här finns ett stort sandstäppsområde med en mycket skyddsvärd flora och fauna. Området betas inte idag, men större delen är "välhävdat" på grund av det slitage som marknaden innebär.

Källor: I, 4, 7, 8, 11, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Marknadsplatsen bör hållas fri från fasta anläggningar och bebyggelse. Årligt marknadstramp.

28c Kusten (N2, K)

Hotade naturtyper och värdefulla strandområden.

Beskrivning.

Stranden vid Kivik är sandig med inslag av stenar och block. Floran på de strandnära ängarna är mycket rik med flera sällsynta arter. Längre in mot land finns torrängar med inslag av sandstäpp. Längst i söder finns en varierad äldre skogsdunge av ädellövträd med främst alm, ek och ask.

Källor: 1, 7.

Bibehållande av värden.

Fortsatt och återupptagen beteshävd av strandängarna. Kontinuiteten i ädellövskogspartiet bör bevaras.

28e Vitemölla strandbackar och Lindgrens backar (N1, K)

Landskap som är starkt påverkat av människan och hennes betesdjur. Stora arealer sandstäpp med en mycket artrik och skyddsvärd flora. Naturreservat.

Beskrivning.

Norr om Vitemölla finns branta strandbackar med en mycket rik flora. Stranden är en öppen sandkust med aktiva strandprocesser, rörliga åmynningar och dyner. Innanför höjer sig backarna med sandfält, som är mäktiga glaciala avlagringar på främst kalkberggrund. Området har stor betydelse för tolkningen av inlandsisens avsmältning från Skåne. Sandstäppens utbredning i Norden är begränsad till några få sandfält i östra Skåne. Vitemölla strandbackar är en av de mest typiska sandfältslokalerna. Den höga kalkhalten i marken tillsammans med det torra klimatet gynnar utvecklingen av ett tofsäxingssamhälle eller sandstäpp. Här förekommer också borsttåtelhed och ängshavresamhällen på mindre kalkrikt underlag.

Längst i norr ligger Lindgrens backar med Öradekars-ängen på en platå av isälvsavlagringar, som i öster stupar brant mot havet ca 150 m innanför strandlinjen.

Betesmarkerna är öppna med enstaka solitärer och dungar av tall samt hagtorn, nypon och slån. På den branta sluttningen vid Lindgrens länga i väster är buskskiktet tätare. Lindgrens länga är en äldre byggnad i korsvirke, som idag inrymmer ett lokalt museum.

Källor: 1, 7, 8, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt beteshävd utan kvävegödsling.

29 Ravlunda – Vitaby (K, N2, N3)

Odlingsbygd med flertusenårig kontinuitet. Fornlämningar, kyrkor, byar och storgård. Stora biologiska värden längs bäckarna. Delvis naturreservat.

Beskrivning.

Landskapet vid Ravlunda och Vitaby består av ett kuperat och öppet hedlandskap, där öppenheten bryts av bokdungar och fruktodlingar. Genom området rinner Verkaån, Klammersbäck och Mölleån. Åarna har stora biologiska värden och god vattenkvalitet. De är betydelsefulla lokaler för havsöringens lek, speciellt Verkaån.

Källor: 4–8, 11, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Alla kulturelement som vittnar om den långa brukningen måste bevaras. Bebyggelsestruktur och ägoförhållanden bibehålls intakta. Naturvårdsanpassat skogsbruk. Åarnas vattenkvalitet bevaras liksom havsöringens lekbottnar.

30 Bolen (N2)

Ängslövskog med lång kontinuitet och en rik flora.

Beskrivning.

Bolen är ett större småbrutet och variationsrikt lövskogsområde sydväst om Ravlunda. Skogen domineras av ung och medelålders bokskog med inslag av ek, avenbok, ask, alm, lönn och hassel. Örtfloran är mycket rik och har en sammansättning som inte är så vanlig i länet. Här finns bl.a. blåsippa, gulsippa, lundvårlök, lungört, hålnunneört, lundstjärnblomma, skogsbingel och vätteros. Här finns flera partier med ytligt, rörligt grundvatten och en välutvecklad ramslöksvegetation. Några partier i den södra delen har planterats med gran. Källor: 1, 16.

Bibehållande av värden. Den skogliga kontinuiteten bevaras med särskild hänsyn till det känsliga markskiktet.

31 Ravlundafältet – Verkaån (N2, K)

Stort område med hedvegetation, äldre bokskogar och många fornlämningar. Vattendrag med höga biologiska värden. Stora geomorfologiska värden. Delvis naturreservat.

Beskrivning.

Den största delen av detta område är idag pansarskjutfält. Närmast stranden finns mycket stora hedmarker och inåt land stora bokskogar. Floran är rik och särpräglad på sandhedarna. Området utgör en mycket viktig rastplats och övervintringslokal för dagrovfåglar, vadare m fl.

Geologin i området är tämligen komplicerad. Markytans former beror både på berggrundens utseende och på de stora glaciala sediment, som finns här. Jordlagret utgörs till största delen av issjösediment, som i de kustnära delarna är mäktiga. Mindre inslag av morän förekommer och även områden med flygsand. Närmast havet finns en strandklint och inåt land höjer sig landskapet i avsatser med stora platåer.

Området hävdas genom extensivt bete. Den militära verksamheten leder också till slitage, som sannolikt har en positiv inverkan på vegetationen. Förhållandena torde ha varit likartade under en lång tid, vilket kan anas genom Linnés beskrivning av området i hans Skånska resa 1749.

Förhållandet mellan skog och öppen mark har inte förändrats nämnvärt sedan början på 1800-talet, vilket kan utläsas av Skånska rekognoseringskartan från 1812–20 och 1934 års ekonomiska karta. I slutet av 1930-talet bedrevs här fortfarande ett extensivt jordbruk med råg, potatis eller vårsäd, som följdes av träda i några år. I början av 1900-talet planterades tall på en hel del av markerna, men dessa planteringar avverkades till stor del, när militären tog över området.

Källor: 4–8, 11, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt betesdrift och bevarande av den skogliga kontinuiteten med gamla och döda träd. Ingen täktverksamhet eller annan exploatering bör ske i området. Öppna landskapspartier bibehålls öppna.

32 Kungsmöllan (N1, K)

Hävdade betesmarker med sandstärpsvegetation.

Naturresevat.

Beskrivning.

Vid Kungsmöllan finns en öppen hagmark på de sandiga branterna norr om Verkaån. Floran är rik med arter som sandsvingel, borsttåtel, fältmalört, gul fetknopp, backnejlika och backtimjan. Området ingår i ett större betesmarksområde, som fortsätter in i Tomelilla kommun.

Källor: 1, 4, 8, 11, 12, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt hävd och ingen gödsling.

33 Område vid Brösarps station (N3, K)

Geomorfologiska värden.

Naturresevat.

Beskrivning.

Området utgör en del av det böljande backlandskapet i den norra delen av Simrishamns kommun. Det är till stor del planterat med barrskog. Omgivningarna hyser mycket stora biologiska värden.

Källor: 1, 4, 8, 14.

Bibehållande av värden.

Ingen täktverksamhet får ske. Barrskogen bör överföras till lövskog eller betesdrift för att motverka markförsumningen på de urlakningskänsliga markerna.

34 Maglehems ora (N2)

Stort bokskogsområde med lång kontinuitet. Geomorfologiska värden.

Beskrivning.

Maglehems ora är ett större bokskogsområde i kommunens norra del. Landskapet är kuperat på glaciala sediment. Oran består av ett antal kullar med plan överyta, som alla når upp till ungefär samma nivå. Kullarna är genomskurna av smala raviner, som i flera fall är 20–30 m djupa. Skogstypen ligger på gränsen mellan ängs- och hedserien med både vitsippa, harsyra, ekorrhör och kruståtel. **Källor:** 1, 7, 14.

Bibehållande av värden.

Bevara av den skogliga kontinuiteten.

35 Backlandskapet mellan Glimmeboda och Myrestad (N3)

Geomorfologiska värden.

Beskrivning.

I det norra hörnet av kommunen, på gränsen till Tomelilla och Kristianstads kommuner, finns ett omfattande område med isälvsediment. Terrängen är kuperad med flera höga kullar och genomskurna raviner. Större delen täcks av hedbokskog och barrplanteringar.

Källa: 14.

Bibehållande av värden.

Ingen täktverksamhet. Inslaget av lövträd bör utökas.

36 Brösarps norra backar (N1, K)

Värdefulla naturbetesmarker på geologiskt intressanta formationer. Förekomst av sandstäpp. Ålderdomligt odlingslandskap och fömlämningar. Stora natur- och kulturhistoriska värden.

Naturresevat.

Beskrivning.

Större delen av Brösarps norra backar utgör ett unikt och öppet beteslandskap, som bildats genom att människan under årtusenden låtit sina djur beta de sandiga kullarna. Området byggs upp av mäktiga sand- och modominerade kalkhaltiga avlagringar från istiden. På backarna finns en välutbildad sandstärps- och gräshedsvegetation med sandlilja, sandnejlika och hedblomster. Här finns spår av ett tidigare periodiskt återkommande åkerbruk, som återupptagits under senare år i strävan att bibehålla sandstärpsvegetationen. Större delen av Brösarps norra backar ligger i Tomelilla kommun, se nr 23 a.

Källor: 1, 4, 5, 7, 11, 12, 14, 15.

Bibehållande av värden.

Fortsatt beteshävd och återkommande omrörning av det övre jordlagret genom t ex ambulerande åkerbruk. Ingrepp, som påverkar de geologiska bildningarna, får ej utföras.